

Eesti maaelu arengukava (MAK) 2014 – 2020 ettevalmistava juhtkomisjoni XI istung

PROTOKOLL

12.03. 2013 nr. 11

Algus kell 11:00, lõpp 17:00

Koht: Põllumajandusministeerium, Tallinn

Juhatas: Ants Noot

Osalejad: Ants Noot, Marko Gorban, Illar Lemetti, Jaan Kallas, Hannes Aamisepp, Andres Vinni (Raul Rosenberg asendus), Aleksei Lotman (Kaja Peterson asendus), Roomet Sõrmus, Leho Verk (Kaul Nurm asendus), Ann Riisenberg (Üllas Hunt asendus), Kaie Nurmik (Piret Treiberg asendus), Andrus Ristkok, Priit Põllumäe, Jaanus Marrandi, Risto Räisa (Rando Värnik asendus), Kadri-Aija Viik (Eha Paas asendus), Aare Vabamägi (Ivar Tedrema asendus), Ando Adamson, Merit Mikk, Kalle Talviste, Kadri Möller (Indrek Laas asendus), Katrin Noorkõiv, Raimond Strastin.

Puudusid: Kalle Liebert, Toomas Kevvai, Sirje Potisepp, Olavi Petron, Marina Kaas, Margus Timmo, Tiiu Rüütle, Tiina Saron, Ivar Sikk, Madis Kaldmäe, Kalle Küttis.

Kutsutud: Viive Kupits, Liina Stranberg-Plaado, Mai Talvik, Taavi Kand, Kaire Kasearu, Olav Kreen, Riin Kutsar, Liina Kirsipuu, Andrus Rahnu, Madis Reinup, Sirlil Kalbus, Kristo Mäe, Ülle Puusta, Katrin Rannik, Livi Rooma, Merje Põlma, Rauno Aun, Rainer Raidmets, Madli Karjatse, Kaidi Jakobson, Sille Teiter, Vahur Vingisaar, Ove Pöder, Sigmar Suu, Mati Tõnismäe, Berit Jürgenson.

Protokollis: Anne-Liisi Mändmets

Istungi helisalvestused ja ettekanded on kättesaadavad Põllumajandusministeeriumi (PM) kodulehel: <http://www.agri.ee/juhtkomisjoni-istungid/>.

1. Sissejuhatus ja päevakorra tutvustus

Tegemist on MAK 2014-2020 juhtkomisjoni 11. istungiga.

Praeguseks on enamus ekspertgrupe oma tööga lõpetanud ning kolmel eelmisel istungil alustasime meetmete läbivaatamist juhtkomisjoni tasandil. Eelmisel juhtkomisjoni istungil informeerisime juhtkomisjoni liikmeid ka võimalikust MAK 2014-2020 rahastamisest ja selle eeldatavast säilimisest käesoleva perioodi mahus, s.o 935 miljonit eurot.

Täna sel juhikomisjoni istungil tulevad arutusele järgmised meetmed – Koostöö, Põllumajanduslik keskkonnatoetus põhitoetus, Piirkondlik mullakaitse toetus,

Keskkonnasõbraliku aianduse toetus, Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus, Ohustatud tõugu looma pidamise toetus, Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus. Sellega saavad kõik MAK 2014-2020 meetmed juhtkomisjoni tasandil läbi käidud. Järgnevatel istungitel tuleme tagasi veel teatud meetmete juurde, mille puhul on põhimõttelisi küsimusi lahtiseks jäänud, et nende osas lõplikult kokku leppida. Samuti jäävad järgnevale istungile teatud meetmeteüleised horisontaalsed teemad.

2. Koostöö, ettekande tegid Taavi Kand ja Kaire Kasearu

Koostöö meetme
esitlus juhtkomile 120

EIP_JUHjaoks.pptx

Tegemist on osaliselt MAK 2007-2013 meetme 1.7.1 Põllumajandus- ja toidusektoris ning metsandussektoris uute toodete, töötlemisviiside ja tehnoloogiate arendamise alane koostöö jätkuga. Käesoleva programmiperioodiga võrreldes lisandub mitmeid uusi lühikese tarneahela ja otseturustuse alaseid tegevusi ning Euroopa Innovatsiooni Partnerluse (EIP) kontseptsioon.

Toetuse saajad on põllumajandustootmise või toiduainete töötlemisega tegelevad ettevõtjad ja erametsaomanikud, ettevõtjad ühendavad tulundusühistud või mittetulundusühingud, ettevõtjatest koosnevad klastrid ja võrgustikud, EIP töörühmad.

Toetatakse teadus- ja arendustegevust – uute toodete, praktikate, protsesside ja tehnoloogiate arendamine (rakendusuringud ja tootearendus), katseprojektide elluviimist, lühikeste tarneahelate ja kohalike turgude arendamise alast horisontaalset ja vertikaalset koostööd ning lühikeste tarneahelate ja kohalike turgude arendamise alaseid kohaliku tasandi tutvustustegevusi, EIP töörühmade tegevuskavade elluviimist ning EIP töörühma tulemuste levitamist Eestis kui ka Euroopa Liidu EIP võrgustikus.

Maksimaalsed toetuse määrad teadus- ja arendustegevuse ning EIP puhul tulenevad riigiabi reeglitest ja EL Nõukogu maaelu määrusest aastaks 2014-2020, lühikese tarneahela puhul kehtivad investeringutoetuste toetusmäärad. Maksimaalne toetussumma on teadus- ja arendustegevuse puhul kuni 350 000 eurot projekti kohta, kuni 200 000 eurot ühe lühikese tarneahela/otseturustusprojekti kohta kogu programmiperioodi jooksul, kuni 700 000 eurot EIP tegevuskava kohta.

Arutelu

Erametsaliit: Toetuse saajate ringi kohta on küsimus, kas kaetud on ka erametsaomanikke ühendavad tulundusühistud ja mittetulundusühingud. Võimalusel täpsustada sõnastust. PM: Põhimõtteliselt küll, kuid tulenevalt tegevuste iseloomust ja sisust räägime metsaomanikest vaid esimese toetatava tegevuse ehk teadus- ja arendustegevuse juures.

MES: Kas otseturustus projektide alla läheb ka eksport? Kui seltsid leiavad otse turustamise võimaluse, siis see oleks otstarbekas piima, lammaste ja lihavedelike puhul. Defineerida teadusasutused. PM: Otseturustuse eesmärk on, et kohalik toit jõuaks kohaliku tarbijani ning kui projekti käigus osa toodangust ka eksporditakse ei ole see takistus, aga ka mitte meetme põhieesmärk. On küsitav, kas Eesti tootjate ühistutel on otstarbekas näiteks piimaautomaate hakata Lätti püsti panema. Otseturustuse projektide all on silmas peetud, et toode jõuaks jaetarbijani. Teadusasutused määratletakse määruse tasemel. Mõeldud on teadus-arendustegevuse korralduse seaduse alusel Eesti Teadusinfosüsteemi registris olevaid asutusi.

MTÜ Maitsev Lõuna-Eesti: Kas tegevus 2 puhul on maksimaalne toetussumma 200 000 eurot ühe projekti või ühe taotleja kohta? Taluturu näitel, kui turg laieneb erinevatesse kohtadesse, siis kas see 200 000 eurot 7 a peale võib sisaldada erinevaid projekte? Ka

Leaderi alt saab toetada kohalikke müügikohti jne, aga kas selle meetme ja Leaderi vahele saab tõmmata selge piiri, et Leader teeb oma piirkonna projekte ja kui on selline tarneahel, kus on hõlmatud erinevate piirkondade tootjad, siis kuuluks siia meetmesse. Kui aga tahta perioodi jooksul teha mitmeid müügikohti, siis hakkaks praegune maksimaalne toetussumma piirama ja ettepanek oleks seda kahekordistada. Kulutused müügikoha avamiseks on sarnased kõigile ettevõtjatele ja tootjaid ühendavale organisatsioonile. ETKL toetas samuti ettepanekut, et kui laienetakse Eesti erinevatesse linnadesse, siis oleks tegu uue projektiga või tõsta piirsummat. Leaderist toetataks pigem seda, mis kohapeal tehakse. PM: 200 000 eurot on projekti kohta, ühe tarneahela kohta. Taluturu näite puhul saaks taotleda üks kord ja selle taga on üks juriidiline keha. Leaderiga ei tõmba ükski meede selget piiri ja võivad teha kõiki MAK meetmeid. Ettepanekut suurendada toetuse maksimaalset määra kaalume, kui MAK eelarve on selgunud. Alternatiiv oleks, kui võtame organisatsiooni erinevad projektid selle meetme mõistes eriprojektidena. Siis on võimalik, et toetussumma nõ ühe keha kohta suureneb. Kaalume seda ettepanekut, sest grupe, kes tahaks teha sellises suurus investeringuid ei ole palju.

MKM: Toetusmäära vähendamise loogika on kiiduväärt, aga juhime tähelepanu, et suuretegevõtete tootearendustoetus on praegu 25% ja on oluline, et kedagi arendustegevusest välja ei jäta.

ETKL: Tegevus 2 juures on sõnastuslik ettepanek kajastada osalejate arvu läbi selle, palju tootjaid on hõlmatud ning hindamisel eelistada suuremat arvu tootjaid hõlmavaid projekte. PM: See ongi nii mõeldud, määruses täpsustame, kuidas me möödame.

Mahepõllumajanduse Koostöökogu: Projekti mõiste võiks lahti seletada. Kas oma müügikoht loetakse üheks müügikohaks ja vahendajate juures teiseks? Maksimaalne toetussumma 7. a kohta võiks olla suurem kui 200 000 eurot, kui tegemist on eri projektidega. Nõue, et ühes projektis osaleb vähemalt 2 ettevõtjat on liiga vähe. PM: Oleme nõus ja saame määrusega minna rangemaks minimaalsete osalejate arvu osas, aga soovime igati soodustada projektide teket. Projekti mõistet täpsustame.

MTÜ Maitsev Lõuna-Eesti: Klastrid ja võrgustikud, kas neile on mingi juriidiline määratlus ka? PM: Klastrid on ühes tegevusvaldkonnas tegutsevate ettevõtjate koostöö vorm ja nad ei pea juriidiliselt olema moodustatud (MTÜna). Võrgustik on samalaadne, kuid ei pea paiknema ühes piirkonnas. Kaalume, kas määruse tasandil täpsustame mõisteid või esimese ja teise punkti all olevad võimalused katavad erinevad vormid ära ja jätame klastrid ja võrgustikud meetmelehest välja, kuna toetuse saajate sihtrühm on juba kaetud. Osalevatelt ettevõtetelt peame nõudma koostöölepingut vms ja määrusesse liigset loomevabadust ei jäta.

EIP:

Töörühmade loomisel aktsepteeritakse olemasolevat institutsionaalset vormi ja abikõlblikuks taotlejaks sobib ka ettevõtja, kes saab kaasata huvitatud osapooli lepingutega, samas on oluline, et määratakse rühma sees finantsvastutuse võtja. Samuti on lubatud MTÜd ja rühma sees tuleb otsustada, millises vormis on kõige otstarbekam töörühm luua.

Eesti Maaomavalitsuste Liit: Tekstis võiks olla eestikeelne sõna uuenduslikkus innovatsiooni asemel. PM: See on maitse küsimus.

Eesti Põllumeeste Keskliit (EPK): Palju olete plaaninud erinevaid EIPE ja rahasummasid? PM: Planeeritud on sektorite lõikes suuremaid EIP-e nt piima ja teravilja EIPE ca 5-10 ja väiksemaid grupe ca 20. Esialgne ja planeeritav summa kogu perioodi peale on 9 mln

eurot, maksimaalselt 700 000 tegevuskava kohta. Meetmetevahelist rahajaotust arutame järgnevatel kordadel.

Mahepõllumajanduse Koostöökogu: Vormi kohta on küsimus, kui on tootjaid ühendav MTÜ ja teeb koostöölepped teadusasutustega, kas siis on toetusõiguslik? PM: Kui MTÜ ühendab juba tootjaid, siis see võikski keha olla, aga see on veel arutuse all.

Mahepõllumajanduse Koostöökogu: Määrus annab ka muude meetmete puhul toetuse määra suurendamise võimaluse, kui tootja osaleb EIPis. PM: Kui EIP tööriühm taotleb teistest meetmetest, siis saab kõrgema toetuse määra (investeeringutele ja koolituse meede).

MTÜ Maitsev Lõuna-Eesti: Mis vahe on rakendusüüringu meetmega EIPil? PM: EIPis tahame tegevuskava ja pikemalt etteplaneerimist ning võib sisaldada mitut projekti. 1. tegevus on ühe projekti põhine. EIP on pikemaajaliste projektidega ja ühendab teadlasi ja ettevõtjaid ning oma iseloomult on Leaderi laadne, omades erinevaid finantseerimise võimalusi Euroopa tasandil.

ETKL: Tegevuse 1 ja 2 juures polnud summasid mainitud, kuidas need omavahel suhestuvad? PM: Me ei tea veel kuidas summad jagunevad, seda arutelu ei ava täna.

3. Põllumajandusliku keskkonnatoetuse (PKT) põhitoetus, ettekande tegi Katrin Rannik

PKT meetmed MAKi
JK piltideta.pptx

Tegemist on MAK 2007-2013 meetme 2.3.1 Keskkonnasõbralik majandamine jätkuga. Kui käesoleval perioodil jagunes meede põhi- ja lisapaketi ja taotlejal oli võimalus lisaks põhipaketile valida ka lisapakett, siis uuel perioodil muutub skeem paindlikumaks, tervikpakett on kõigi taotlejate jaoks kohustuslik, sellele lisaks valivad taotlejad teatud hulga valikulisi nõudeid.

Toetust võivad taotleda põllumajandustootjad (põllumajandusega tegelev füüsilisest isikust ettevõtja või juriidiline isik).

PKT põhitoetus hõlmab endas mitmeid eelmiste eelarveperioodide jooksul edukalt rakendatud PKT meetmete positiivse keskkonnamõjuga tegevusi ja ka uusi tegevusi. Nõuded esitatakse esmalt nn tervikpaketi kogu ettevõtte või selle põllumaa kohta, mis tähendab, et taotleja ei saa sealt välja valida üksikuid nõudeid, mille kohta soovib 5-aastase nõuete täitmise kohustuse võtta. Tegemist on suhteliselt lihtsalt täidetavate ja tavapärase tootmisega võrreldes olulisi täiendavaid kulusid mittepõhjustavate nõuetega. Seejärel esitatakse toetuses hulk nõudeid, mille hulgast peab taotleja valima näiteks 3-6 nõuet. Neid eraldiseisvad nõuded tuleb täita kogu ettevõtte põllumajandusmaal või üksikute põldude kohta. Tegemist on nõuetega, mille täitmine võib tuua kaasa suuremaid täiendavaid kulusid või saamata jäänud tulu, mistõttu oleks mõistlik jätta need nõuded nõ vabatahtlikuks neile, kes on suutelised neid täitma (saades selle eest ka toetuse kaudu kompenseeritud).

Toetuse määr sõltub lõplikust nõuete loetelust (kompenseeritakse saamata jäänud tulu, täiendav kulu).

Töögruppide (TG) töö meetmete ettevalmistamiseks algas eelmise a sügisest. Jagasime PKT toetuse väiksemateks ekspertgruppideks (kokku 28 kohtumist).

Arutelu

EPKK: I samba raames rohestamise ja II samba raames keskkonnatoetused peaksid olema võrdväärsed ja kui tootja on liitunud MAK keskkonnatoetusega, siis oleksid

rohestamise nõuded automaatselt täidetud. I sambas räägitakse, et ökoloogilise kasutuseesmärgiga alade puhul saaks juurde võtta pindasid, mis meil on praegu toetusalusel pinnast välja mõõdetud. PM vastas, et keskkonnatoetusi disainides ei olnud eesmärk, et need vabastaksid I samba rohestamisest. Liigikaitse ja elurikkuse suunatud tegevused (ribad) on need elemendid, mis saaksid minna ökoloogilise kasutuseesmärgiga alade alla, seega aitavad rohestamise nõudeid täita. Kui rohestamise osas on selgus, siis vaatame uuesti läbi. Kui põllumajandusmaad või maastikuelemendid tulevad registrisse juurde, siis 2003 registri seis saab laiendatud ja see täidab paljudel ökoloogilise kasutuseesmärgiga alade nõude ära. EKO: Teretulnud, kui ökoloogilise kasutusviisiga aladena läheksid arvele need elemendid, mis on välja lõigatud, aga ilma millegi täiendavata Iist sambast maksmine oleks topeltrahastamine. PM: Iist sambast me ei hakka kinni maksma sama, mis Ist sambas ja näiteks põlluservadele on hooldamise nõuded.

PRIA: Nõuete arv on kasvanud, orienteerumine taotlejatel on raske ning sellest tuleneb suurem eksimuste arv. Nõuete kontrollitavuse juures palume kaaluda taotlejate esitamist vaid läbi e-pria (põllupiiride kontroll), viljavahelduse nõue on enim sanktsioneeritud nõue ja tagasiulatuvust palume mitte sisse tuua. Üldse pole kontrollitavad järgmised nõuded: loobumine mineraalsest lämmastikust (põlluraamatupõhine kontroll), see pole aktsepteeritav EK audiitorite poolt. Puhveralad ja nõue, et seal ei kasutataks taimekaitsevahendeid ega väetisi, seda on väga raske tuvastada. Keskkonnainspektsiooni (KKI) andmetel on veepiiri tuvastamine võimatu ja see võib muutuda. Kallis, aga võimalik on kontrollida glüfosaatide keeldu tähtsusest saagi koristuseni ning haljasväetiseks kasutamisel. Putukatõrjevahendite (neonikotinoidide) kasutamise keeld kasvuperioodil, taimekasvuregulaatorite keeldu puhul on kontrolliks erinevaid võimalusi. 5. a rohumaa tagasiinõuete puhul läheb 1 ametnikul 2 kuud tööaega selleks. Teeme ka ametliku kirja meetmelehe kohta. PM: Viljavaheldusenõue peab olema tagasiulatuva ja peab jätkuma uuel kohustusperioodil, kuigi saame aru, et on keeruline kontrollida. Mineraalsest lämmastikust loobumise juurde oleme pakkunud, et kontrollida ka raamatupidamisdokumente, et näha, kas ettevõttesse on mineraalset lämmastikku sisse eostatud. Puhverriba puhul pole mõeldud taimekaitsevahendite keeldu, vaid maa peaks olema rohukamara. Veekaitsevöönd on õigusaktist tulenev nõue ja seda on seni KKI kontrollinud. Glüfosaatide keeldu puhul püüame lisaks proovidele leida lisakontrolli võimalusi. E-pria register võiks laieneda nii, et andmeid saaks paremini kätte ja viljavahelduse kontrolliks kasutada. PM ja PRIA arutavad edasi kontrolli küsimusi.

Eesti Maaparandajate Selts: Seni on KSM taotlejaid olnud palju ja see on aidanud ebavõrdseid konkurentsitingimusi tasandada. Eestis on suhteliselt ekstensiivne tootmine. Meetmes on vähe valida ja toetuste juures peab arvestama ka sellega, et ei kahjustaks tootmist. Kui skeem oleks leebemate nõuetega, liituks suurem hulk tootjaid, tuues kasu loodusele, paraneks ka konkurentsivõime ning poleks nagu päris mahetoetus. Võiks olla mingi väetiste kasutamise vähendamise määr, meie väetistekasutus on teistega võrreldes väike. PM: Väetusfoon on küll väike, aga veekvaliteedi halvenemisele ei saa läbi sõrmede vaadata. Mineraalsest lämmastikust loobumine on valikuline meede. Eelmise perioodiga võrreldes võiks edasi liikuda.

EKO: Ebavõrdne konkurents on probleem, aga keskkonnatoetused pole selle lahendamiseks, vaid keskkonnaküsimuste lahendamiseks. PRIA peab mõtlema, kuidas kontrollida ja see võimekus on vaja kujundada seoses ka ökoloogiliste fookusaladega. Lämmastiku piirangu juures võiks olla mingi number, aga siis on kontroll raskem. See, et oleks üksikshaaval valitav on vastutulek ja põllumajandustootja valib endale sobiva paketi ning siis ei tule mõni nõue üllatusena.

Mahepõllumajanduse Koostöökogu: Valitavate meetmete arvu täpsustus. PM: Numbrid võivad muutuda olenevalt, kui palju meil valikuid alles jääb. Igal nõudel on oma maksumus.

Mahepõllumajanduse Koostöökogu: Kuna mahedad ei saa põhitoetust, siis nad ei saa liigikaitselisi meetmeid taotleda. PM: Osa PKT põhitoetuse valitavatest nõuetest võiks mahetoetuse juurde lisada. Mahepõllumajanduse Koostöökogu lisas veel, et kui PRIA kontrolli aspektist mittekontrollitavad ja kallid nõuded välja võtta, ei jääkski meetmesse midagi sisulist alles.

EPK: Kas me tahame, et võimalikult palju tootjaid osaleks skeemis või on see meede suunatud kitsale seltskonnale. Kui LFAd ei rakendata, siis saaks sealt vahendid suunata PKT süsteemi, et tootjad oleks laiemalt kaetud. Kaaliumi ja fosfori puuduse juures on küsimus mitte teadlikkuses vaid ostuvõimes. Rahalisi numbreid siin taga ei näe ja sellest oleneb edasine diskussioon. Kardinaalsed muutused selles meetmes toovad kaasa olulise mõju. Kas TG ei jõutud mõistlike kompromissideni (lämmastikust loobumine), võib viia tootmise alla ja Eestis pole piisavalt sõnnikut, et katta toitainete vajadus, seega tekib küsimus, kuhu me tahame oma põllumajandust 400 000 ha osas suunata. E-pria kasutamise soodustamine on arusaadav. Neonikotinoidide keelu osas on toimunud eraldi koosolekud, kust on selgunud, et keelamisel hakatakse kasutama rohkem teisi vahendeid ja Euroopas on 3 plaanis nagoonii keelustada. Kasvuregulaatorite kasutamise keeld rukkikasvatuses põhjustaks vilja tavakasvatuse juures raskusi ja Eesti siseturu vajadus pole kaetud. Püüdekultuuride puhul täpsustada, kas mõeldud allakülvi. Kui niitmisel on selline tähtaeg, siis kus on sellise sööda väljund. Ribade nõudel mitteniitmise nõue tekitab tuleohtu. Püsirohuma niitmata jätmise nõue, sööt on loomadele toksiline. Milliseid teid on silmas peetud ribade rajamisel teede äärde. PM: TG arutelu siin ei saa uuesti avada ja ootame kirjalikke täiendavaid ettepanekuid. Me tahame, et kõik põllumajandustootjad käituksid keskkonnasõbralikult ja skeemis osaleksid. Tootmist oluliselt takistavad nõuded peame läbi arutama. Kindlasti kõik meetmed ei ole sobilikud ja selleks ongi valikuvabadus.

Noortalunikud: Lämmastiku allatoomise soov, tuleb leida kompromissid. Neonikotinoidide teema osas, kui ühe asja välja võtame, siis peab vaatama ka teist poolt, mida see kaasa toob kogu süsteemile. Kas kuni 4. a rohumaa läheb toetuse alla ja sellele on seatud niitmise kohustus? PM: Mitmed valitavad nõuded osad on konkreetse ala kohta, mitte kõigile rohumaaadele või kogu ettevõtte maale. Kompromiss ongi see, et osa nõudeid on valitavad ja meede on seepärast palju keerulisemaks muutunud.

Eesti Maaparandajate Selts: Kus see kompromiss on, võiks jätkata sarnase skeemiga kui oli. Võiks olla tootmisega seotud ja me ei taha tervet Eestit muuta pool-looduslikuks rohumaaaks ja peame saama ka toota. PM: Välja töötatud meetmed pole nii äärmuslikud. Toetus koosnebki saamata jäänud tulust ja lisakulust. Kui läbi toetuste ei saavutata eesmärgi, siis teine võimalus on kehtestada need seadustes. EKO: Enamus rukist ilma mineraalse lämmastikuta ei kasvatata, aga siis saab valida teised meetmed.

Mahepõllumajanduse Koostöökogu: Varasemates versioonides olid sees väärtuslikud maastikuelemendid ja pärandkultuuri objektid. Maastikulise mitmekesisuse nõude saavutamiseks pole nõudeid sees. PM: Eelmisel perioodil, kui kaardistatud oli Eetsi 4. maakonna pärandkultuuriobjektid, oli soov, et taotlusele märgitud info jõuaks Pärandkoosluste Kaitse Ühinguni või RMKni, kahjuks ei jõudnud. Nüüdseks on objektid kaardistatud üle Eesti, ehkki põllumajandusmaal ei ole see kaardikiht täiuslik. Ka nõuetele vastavuses on selline standard olemas ning kaalume selle täiendamist, aga nõuetele vastavuse nõue ei ole toetatav.

Mahepõllumajanduse Koostöökogu: Kas põhitoetuse tervikpaketi osas on suurematel tootjatel probleeme või nad seda saaksid valida? PM: Palume kõigil lisaks kriitikale esitada kirjalikult nädala jooksul, mis võiks olla sobilikud lisanõuded.

MES: Põllumees pole kogu veereostuses süüdi. PM: Meie ei ütle, et põllumajandustootmine on põhiline reostaja, aga leostumise ohtu tuleb ennetada.

EPKK: Toetame EPKK ja Maaparandajate Seltsi ettepanekuid. Samad asjad häirivad. Põhinõuded on täidetavad, aga lisanõuete täitmisel pole põllumajanduslik tootmine saagi saamise eesmärgil võimalik ja suur osa tootjatest ei liitu skeemiga.

Kokkuvõte: Meil on üles jäänud küsimusi, mida peame edasi arutama juhtkomisjoni istungitel. Loodan, et Te saadate nädala jooksul ettepanekud valitavate meetmete osas.

4. Piirkondlik mullakaitse toetus, ettekande tegi Madli Karjatse.

Mullakaitse_12-3-13.
pot.pptx

Tegemist on uue meetmega.

Toetust võivad taotleda põllumajandustootjad (põllumajandusega tegelev füüsilisest isikust ettevõtja või juriidiline isik).

Mullakaitse piirkondlikku toetust võib taotleda isik, kelle ettevõtte põllumajandusmaa asub turvas, erodeeritud või happeliste (pH<5,5) muldadega alal. Mainitud mullad peavad katma vähemalt 50% põllumassiivi pinnast.

Toetuse määr sõltub lõplikust nõuete loetelust (kompenseeritakse saamata jäänud tulu, täiendav kulu) ja on hektaripõhine.

Toetuse eesmärk on tagada erodeeritud ja turvasmuldade jätkusuutlik kasutamine ning muldade degradatsiooni minimeerimine. Tagada happelistel muldadel taimedele sobiv kasvukeskkond ja vähendada muldade neutraliseerimisega erinevaid keskkonnanariske.

Arutelu

Noortalunikud: Püsirohuma sisse tulemine ja happeliste muldadega tegelemine on positiivne. Rohuma uuendamine künni teel ei ole lubatud turvasmuldadel, meil puuduvad tehnoloogilised võimalused rohuma uuendamiseks pealekülviga ja palume lubada 1 x perioodi jooksul turvasmuldadel asuvat rohumaad üles künda. Turbamaad on pigem liigveega hädas ja põld muutub ebatasaseks, kui ei saa seda 1 kord kohustuseperioodi jooksul sirgeks künda, siis läheb väga mättaliseks. PM: Võtame teadmiseks ja arutame läbi.

EPKK: Toetusõiguslik on põld, kus üle 50% pinnast on happelised mullad, võiks rakendada 5 hektarilist sammu nagu mullaproovide võtmisel. Mis mõtted on tuuleerosiooniga. PM: Tuuleerosioon on probleem põhiliselt turvasmuldadel. Pragune sõnastus ei välista tuuleerosiooni, aga kaardistada on raske. Arutelu käib edasi. Täname ettepaneku eest, kaalume.

PRIA: Happeliste muldade kontrolli võiks teha PMA, ei hakka PRIAS eraldi kompetentsi välja arendama. PM: Nõus.

Kokkuvõte: Täname kõigi ettepanekute eest ja osad vajavad kindlasti edasist arutelu ja rakendamist.

5. Keskkonnasõbraliku aianduse toetus, ettekande tegi Sille Teiter

Keskkonnasõbralik_ai
andus_12_03_2013.r

Tegemist on uue meetmega.

Toetust võivad taotleda põllumajandustootjad (põllumajandusega tegelev füüsilisest isikust ettevõtja või juriidiline isik).

Toetatakse keskkonnasõbralikku puuvilja- ja marjakasvatust, keskkonnasõbralikku aedviljakasvatust katmikaladel, keskkonnasõbralikku köögivilja-, ravim- ja maitsetaimikasvatust (PKT põhitoetuse lisategevus), keskkonnasõbralikku maasikakasvatust (PKT põhitoetuse lisategevus).

Toetuse määr sõltub lõplikust nõuete loetelust (kompenseeritakse saamata jäänud tulu, täiendav kulu).

Toetuse üldeesmärk on soodustada keskkonnasõbraliku aianduse levikut. Spetsiifilised eesmärgid on vähendada taimekaitsevahendite kasutamist, tagada tarbijatele puhtam ja tervislikum toit, vähendada toitainete leostumist mullast, aidata kaasa põllumajandusmaastike bioloogilise mitmekesisuse säilimisele.

Arutelu

PRIA: Uuest programmiperioodist on vastutus otseselt LR makseasutusel. Kontrollimatud nõuded on insektitsiidide kasutatakse kuni 2x a ja muude pritsimiskordade puhul pole võimalik põlluraamatu alusel kontrollida ja see pole piisav. Ülejäänud ettepanekud saadame kirjalikult.

Aiandusliit: Ei ole nõus, et põlluraamat koos raamatupidamisdokumentidega pole piisavalt kontrollitav ja pole selge, kas tegemist on EK nõude või soovitusel. Katmikalade ja puukoolidega seoses on ilmnunud uus termin konteineris kasvatatavad taimed ja istikud, mis ei ole toetatavad (Euroopa Komisjoni seisukoht). Kogu tegevus katmikaladel ja puukoolides peab toimuma mulla peal. Me ei näe meetme sihtgruppi ja fookus meetmel läheb hobitaluniku poole. Toetuse eesmärk peaks olema motiveerida tootjat keskkonnasõbralikumalt tootma, kompenseerides saamata jäänud tulu ja tegevused. Katmikala jääb ka sellel perioodil kõrvale, ettepanek on leida sihtotstarbelised vahendid sektori toetamiseks muudes MAK meetmetes. PRIA: Ettepanek on mitte katmikala meedet sellisel kujul üles ehitada, ei pea otstarbekaks ja ei näe sihtgruppi ning meetme ülesehitus on kallid. ETKL: 1 000 m² kasvuhooneid pole hobitaluniku sihtgrupis ei sobi ei väikestele ega suurtootjatele. PM: Oleme küsinud EK seisukohta ja selline ülesehitus tuleneb saadud vastusest.

EKO: Juhul kui on suunatud nagooni mikroettevõtjatele, siis oleksime teinud ettepaneku tuua 0,3st 0,1le alla. Peipsi sibulakasvatavad jäävad pragu välja. PM: Saame vaadata.

ETKL: Proportsionaalselt teiste meetmetega on kasvuhoone 0,1 suur ja võiks alla tuua.

Mahepõllumajanduse Koostöökogu: 600 euri ha kohta, kas on plaanis läbirääkida EKga suurema määra saamiseks, muidu on liiga väike, et motiveerida. Taimekaitsevahendite jääkide osas % täpsustus. PM: Peame kaaluma sihtrühma ja siis vajadusel tegeleme edasi. PMA on põhimõtteliselt nõus kontrollima taimekaitsevahendite kasutust.

6. Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus, ettekande tegi Rainer Raidmets

Sort JK 120313.ppt

Tegemist on MAK 2007-2013 meetme 2.3.4 Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus jätkuga. Võrreldes käesoleva perioodiga lisandub Sangaste rukkile terve rida toetatavaid kohalikku sorti taimi.

Toetust võivad taotleda põllumajandustootjad (põllumajandusega tegelev füüsilisest isikust ettevõtja või juriidiline isik).

Toetatakse talirukkisordi „Sangaste“, põldoa „Jõgeva“, põldherne „Mehis“, kartuli „Ando“, valge ristik „Jõgeva 4“ ning erinevate kohalikku sorti puuvilja- ja marjasortide kasvatamist.

Toetuse määr sõltub lõplikust nõuete loetelust. Toetuse eesmärk on kompenseeritakse sortide kasvatamisega tekkivad lisakulud ja saamata jäänud tulu. Reeglina on vanad kohalikud sordid madalama saagikusega ja teatud sortidel on suurem kulu koristamisel. Eesmärk on tagada kultuuripärandi ja geneetilise mitmekesisuse seisukohast oluliste kohalike põllukultuuride, puuvilja- ja marjasortide, säilitamine.

Arutelu

EKO: Miks kartulitest vaid „Ando“ võiks veel lisada „Jõgeva Kollase“ ja „Väike Vereva“.

PM: Lähtusime Jõgeva Sordiaretuse Instituudi pakutust. Mõtleme, kuidas sellele küsimusele läheneda.

Noortalunikud: Põldoa külvinorm on liiga suur. PM: Vaatame üle.

Aiandusliit: Puuviljakomisjoni poolt midagi üles ei jäänud ja enamus asju on arvestatud.

PRIA: Lisada meetme lehel hernes „Mehis“, rukkile „Sangaste“ ja oale „Jõgeva“, milline on kasvufaas, milleni neid kasvatada, et neid ei asendataks ja ei küntaks sisse. Ettepanek on, et kohapealset kontroll puuvilja istikute üle teostaks PMA, mitte Aiandusliidu eksperdid, sest ei pruugi olla tagatud erapooletus. PM: PMAI vastav pädevus puudub, aga arutame ja küsimus on, kes eksperdid kokku kutsub.

7. Ohustatud tõugu looma pidamise toetus, ettekande tegi Merje Põlma.

OTL 12.03.13
piltideta.ppt

Tegemist on MAK 2007-2013 meetme 2.3.3 Ohustatud tõugu looma pidamise toetus jätkuga. Olulisima muudatusena lisandub toetatavate ohustatud tõugu loomade hulka eesti vutt.

Toetust võivad taotleda füüsilised isikud, juriidilised isikud, seltsingud ning muud isikute juriidilise staatusega ühendused. Kohustus on 5. aastane.

Toetust makstakse eesti maatõugu veise, eesti tõugu hobuse, eesti raskeveo tõugu ja tori tõu universaalsuuna hobuse pidamise ning eesti tõugu vuti pidamise eest.

Toetuse määr sõltub lõplikust nõuete loetelust (kompenseeritakse saamata jäänud tulu, täiendav kulu). Toetuse eesmärk on tagada kultuuripärandi ja geneetilise mitmekesisuse seisukohast oluliste kohalike ohustatud tõugude säilimine.

Arutelu

EKO: Toetame maakarja veisele erisuse taotlemist, et saada suurem toetusmäär. Senised toetused pole soovitud tulemust andnud.

8. Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus, ettekande tegi Kaidi Jakobson.

PLK.ppt

Tegemist on MAK 2007-2013 meede 2.3.5 Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus jätkuga. Võrreldes käesoleva perioodiga jaguneb toetus põhitegevuseks ja põhi-lisategevuseks ning nõuded on senisest fokuseeritumad ja koosluse tüübi põhised.

Toetust võib taotleda füüsiline isik, juriidiline isik, seltsing ja muu isikute juriidilise isiku staatusega ühendus.

Toetatakse poollooduslike koosluste hooldamist. Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus jaguneb põhitegevuseks ja põhi-lisategevuseks. Põhitegevuse nõuded on kõigile toetuse taotlejatele ühesugused, kuid neid peab taotleja järgima olenevalt koosluse tüübist, mille kohta toetust taotletakse. Taotleja saab valida samale kohustuslusele maale täiendavalt põhi-lisategevuse – see võimalus aga ei laiene kõikidele poollooduslikele kooslustele, vaid eelnevalt ekspertide poolt määratud aladele, kus on vajalik ädalal järelkarjatamine või keskmisest kõrgem karjatamiskoormus.

Toetuse määr sõltub lõplikust nõuete loetelust (kompenseeritakse saamata jäänud tulu, täiendav kulu). Üldeesmärk on parandada poollooduslike koosluste ja nendega seotud liikide soodne seisund.

Arutelu

MES: PLK1 on keelatud loomale anda lisaööta, miks? PM: Liasöötmise all on mõeldud, et vegetatsiooniperioodil on loomal söök kohapeal olemas – ala suurus peab olema karjale vastav. Kui karja on soov pidada väljas ka talvel, siis on vajalik lisaöötmine, kuid see peab toimuma väljaspool PLK ala. Eesmärk on säilitada koosluse omapära ja iseloom (täiendava sööda andmisega kaasnevad järgmised ohud – söötmiskohtade ümbrused tallatakse mustaks, kultuurheina toomisega tuuakse alale kultuurheina seemneid, lisaöödaga tuuakse lisatoitaineid jne - seeläbi kahjustatakse kooslust).

PRIA: Saadame ettepanekud täpsemalt kirja teel, aga toome välja 2 olulisemat. Tegemist on mitteusaldusväärsete inventuuri andmete koguga ja vajalik on selgeks saada, mis viisil ja mahus Keskkonnaameti vajadused kaetud saavad, et teha toetusõiguslikke otsuseid. Visuaalse piiri puudumise küsimus on meil siiani lahendamata, see võib tuua trahvid, kui Komisjon loeb seda süsteemseks veaks nagu Rootsi puhul 2009.a. Palume lisada visuaalse piiri vajadus meetmelehte. PM: Keskkonnaamet ja KKM tegelevad toetusõiguslikkuse teemaga, et järgmiseks perioodiks saaks adekvaatse kaardikihi ja andebaasi. Visuaalse piiri küsimus on korduvalt TG teemaks olnud, veel viimane kord jõuti koos PRIAga seisukohale, et loobutakse sellest nõudest. Küsimus on, et kas audit on selle küsimuse tõstnud, kuna praegu on see toetuse nõue ja kas see oleks auditeeritav nõue ka juhul, kui seda nõuet enam meetmesse ei kirjuta? Visuaalse piiri küsimust arutame järgmises TGis.

EKO: Probleemne on poollooduslikul karjamaad täies ulatuses kamara olemasolu nõudmine, kuna võib olla laiguti puudu nii rannas kui puude all. Normaalse karjatamiskoormusega alal tallatakse kamar paiguti ikka ära, samuti võivad kamara puudumist põhjustada poollooduslikul karjamaal ka looduslikud põhjused. Probleemne on ka nõue, et rannaniidud on üksnes karjatamise teel hooldatavad ning niitmine pole reeglina lubatud. Kui me ei luba karjatatavatel rannaniitudel üle niitmist, siis võime kunstlikult tekitada olukorra, kus tootjal ei ole võimalik teha nõ vigadeparandust perioodi lõpus. Eesmärk on tagada optimaalne karjatamiskoormus, aga kevadel on taimekasvu ja loomade

karjatamise vajadust raske ette prognoosida ja võib-olla pole loomi piisavalt. Lisategevuseks pakkuda hilisemat niitmist ja põhitegevuse puhul alustamise aeg tuua mõnevõrra ettepoole, kasvõi viis päeva. PM: Hilisema niitmise kuupäeva ja selle eest kõrgema tasumäära maksmine on olnud TG arutuse all, kuid me ei soovi soodustada neid tootjaid, kes niidavad ja seda söödaks ei kasuta. Ka praegu saab Keskkonnaamet määrata erisusi varasemaks niitmiseks. Puude tukad jäävad alles PLKs, hooldamistoetust soovime maksta seal, kus on tegemist niitudega.

Kokkuvõte: PKT põhitoetuse osas ootame nädala jooksul ettepanekuid. Teiste toetuste puhul on enamuste ettepanekutega arvestame. Üks juhtkomisjon läheb veel lahtiseks jäänud küsimuste lahendamiseks ning kompromisside leidmiseks. Põhi on loodud keskkonnameetmete jaoks ja olulisemad asjad on kajastatud. Rahajaotusel peame veelkord vaatama meetmeid ja ei ole välistatud, et mõned nõuded võivad ära jääda.

9. Muud küsimused

KKM küsis, kuidas on edasi mindud Natura meetmega. PM küsis, kas KKM poolt on Natura rahasummad riigieelarve taotlusesse sisse kirjutatud? KKM vastas, et jah, kuid lahtise rahastamisallikaga. PM täpsustas, et see tuleks sisse kirjutada KKM poolt selliselt, et anda Valitsusele alus aruteluks, muidu on sisuliselt tegu ühepoolse MAKiga arvestamisega. Kui Valitsus otsustab, et Natura peaks MAKi tulema, siis meiepoolne valmidus meede välja töötada on olemas, aga eelistame jätkuvalt, et see tuleks riigi eelarvest. EKO: Keskkonnaorganisatsioonid tegid samuti ettepaneku, et Natura meetmed sisalduks MAKis.

EKO: Kas finantsraamistikuga said II samba mahud paika LR kaupa. PM: Ülemkogul Komisjon ei andnud LRdele summasid ning teatud summad on lisandunud. Konkreetne summa on meil kokku arvestatud riigipoolse panusega ja eeldades, et osa lisandunud vahenditest läheb otsetoetuste kahe esimese a augu katteks on MAK eelarve 936 miljonit eurot.

Järgmine juhtkomisjoni istung toimub 26. märts 2013.

Ants Noot
Komisjoni esimees

Anne-Liisi Mändmets
Protokollija